

TÜRK BASININDA KADININ SUNULUŞU VE ALGI: 8 MART DÜNYA KADINLAR GÜNÜ HABER İÇERİKLERİNİN ANALİZİ

Neriman SAYGILI

Girne Amerikan Üniversitesi, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti

<https://orcid.org/0000-0002-2949-9322>

1. Giriş

İletişim insanlığın var olması ile ortaya bir gereksinme olarak çıkmıştır. Günümüzde gelişmiş toplumlarda iletişim gereksinimi ise, gelişen teknolojinin ürünleri olan mektuptan faksa, gazeteden radyo, sinema ve televizyona, uydu ve bilgisayardan sonra sanal ortamlar dahil her teknolojik ortama ihtiyaç duyulmaktadır. Toplumsal süreçte temel olarak alınan olgulardan biri olan iletişim insanın bireysel varlığını ve toplumsal ilişkilerini sürdürmesine katkı koymaktadır. İletişim simgelerini ve eylemlerini kullanma yeteneğinden yoksun bireyin, toplumun dışına itilmesi, yalnız kalması söz konusudur (Tekinalp, 2003).

Kitle iletişimi gerek iletişimi verenler ve seslendiği kişiler, gerek iletişimin gönderildiği kanallar ve gerekse ilettiği mesajın niteliği, içeriği ve sayısı gibi yönlerden gelen iletişim olgu ve sürecinden farklılık göstermektedir (Aziz, 2013). Uydu yayıncılığının başlaması ve bilgisayar ağlarının insan hayatına girmesiyle

beraber internet yayıncılığı ve sosyal medya ön plana çıkmış, kitlelerin etkileme ve etkilenme süreci değişikliğe uğramıştır.

Teknolojik alanda 1970’li yıllardan itibaren başlayan büyük gelişim ve yeni medya yapısının ortaya çıkmasıyla iletişimde önceden var olan sınırlar kalkmış, farklı iletişim kanallarının tek bir noktada toplanmasıyla iletişim genele yayılmıştır (Zafer, 2021). Bu aşamadan sonra ise kitleler üzerinde hangi iletişim aracını kullanırsanız kullanın “etkin” bir iletişim kurma çabası ön plana çıkmaktadır. İnsanlar birbirleriyle birçok nedenle iletişim kurarlar. En basit bir diyalogun bile, ikna etme ile ilişkisi vardır. Tutar (2003) ’a göre “temelde insanlar başkalarının davranışlarını, kendi arzuları doğrultusunda değiştirmek için iletişim kurarlar. İnanç, tutum ve davranış değiştirmede ikna kalıcıdır. Bu yaklaşımdan tüm kitle iletişim araçları ve sosyal medya kullanıcıları da yararlanmaktadır.

Özellikle reklam ve pazarlama sektöründe yer alan iletişimciler ve bu amaca yönelik iletişim araçlarını kullananlar kitleleri inandırma adına iletişimin tüm unsurlarını etkin bir şekilde kullanmaktadır. Bu da bir ürünün satışı, bir olayın istenilen amaca yönelik algılanması adına son derece başarılı sonuçlar elde edilmesine neden olmaktadır (Dökmen, 1999). Algı oluşturma yöntemi ve çalışmalarının daha da hedef kitle tarafından kabul gören görseller bazı kelimeler ve belli olaylar stratejik iletişim kapsamında sistemli olarak kullanılmaktadır. “Güç” ve “ikna” sanatı olarak adlandırılan stratejik iletişimde ise söylemler, propaganda ve psikoloji ön plandadır. İngiliz Steve Tatham’a göre “hedef kitlenin üzerinde etki yaratarak olumsuz kanaat ve davranışları değiştirmeye yönelik olan stratejik iletişim; hedef kitlelerin anlaşılmasını sağlayan, bunun için etkili ve uygun kanalları belirleyen, bu kanallar aracılığı ile belirli türdeki davranışların düzenlenmesini ve sürekliliğini sağlamaktır (Tatham, 2010, s.19 akt. Güler, 2017, s253).

Bu çalışmaya konu edilen 8 Mart Dünya Kadınlar günü de tüm iletişim mecralarında sistemli bir şekilde kitlelere ulaşmak için kullanılan bir araçtır. Kimi zaman kadına yönelik eylemlerle, kimi zaman da kadının farklı amaçlarla sunulmasıyla, reklam, magazin ya da pazarlanması gereken ürünlerin durumunda kullanılmaktadır. Çalışmanın içeriği de bu yöndeki kullanımları kapsamaktadır.

2. Algı oluşturma, kamuoyu ve basın

Basının en önemli görevi toplumu bilgilendirmek ve aydınlatmaktır. Gündem oluşturma adına belirlenen haberler, kitleleri harekete geçirmek amacıyla dizayn edilmektedir. Algı yönetimi ve kamuoyu oluşumu bağlamında da basın hareket edici güç olarak insan yaşamında yer bulmaktadır. Türk Dil Kurumu sözlüğünde algı: “bir şeye dikkati yönelterek o şeyin bilincine varma, idrak” olarak tanımlanmaktadır. Anlam olmazsa algı da olmaz. Algılama fizik ve sosyal çevre ile ilişkili olduğu kadar

bireyin değerleri yanında inançları, kültürü ve yaşam deneyimleri de algılarının şekillenmesinde etkilidir (Karabulut, 2014).

“Dikkat” algıyı etkileyen en önemli olaylardan birisidir. Diğer önemli algı unsuru ise seçiciliktir. Basın kamuoyunu etkilemek için bu iki özelliği çok başarılı bir şekilde kullanmaktadır (Karaca ve Çakı, 2018).

Basının toplum üzerindeki en büyük etkilerinden biri de kamuoyu oluşturma aracı olarak kullanılmasıdır. Kamuoyu, benzer veya aynı toplumsal gruplara üye olan bireylerin belirli bir olay karşısında gösterdikleri ortak tutum ve davranışlardır. Medyaya bağımlı bir toplum olduğumuz için, onun dikkatimize seçerek getirdiği her şey “gündem” olmaktadır.

3. Türk basınında kadının sunuluşu

3.1. Kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetleri

Bilim adamlarına göre medya toplumun aynasıdır, yani yansımasıdır. Türk toplumu şiddet açısından büyük zenginliklere sahiptir. İnceoğlu’na (1998) göre “Türk insanı dünyaya gözünü açar açmaz şiddetle tanışıyor. İlkokulda hocasından, evde anne ya da babasından, askerde bir üstünden, baba evinden koca evine gittiğinde kocadan, ya bedensel ya da dilsel şiddet görmektedir. Yani özellikle kadın şiddetle iç içe yaşamaktadır” (s.11). Medyanın görevi kamuoyunu bilgilendirme ve aydınlatma olduğu için de toplumda var olan şiddeti vermek durumundadır. Çünkü aksi takdirde görevini yapmamış olur. Ancak haberlerin veriliş şekli ve özellikle kadının sunuluş tarzı sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

Günümüzde kadın özellikle kadın cinayetleri tüm medya unsurlarında kendisine yer bulabilmektedir. Toplumsal bir problem niteliği taşıdığı için basın mensuplarının ilgi alanındadır. Kadınların tecavüz, taciz, namus davaları, kıskançlık ve benzeri birçok insanlık dışı nedenlerle darp edildikleri, öldürüldükleri ya da tehdit edildikleri normal bir habermiş gibi halka sunulmaktadır.

Bir insanlık suçu olan cinayetler, söz konusu kadınlar olduğunda normal karşılanır hale getirilmiştir. Yasal düzenlemeler ve yasal boşluklar kadının korunması için yeterli gelmemektedir. Özellikle 21. Yüzyılda, yeni medyanın da etkisi ile geleneksel medya mecraları kendini bu noktalarda revize etmek durumundadır. Gerek yazım aşamasına kullandığı dil ve üslubunu, gerekse haber değerini okuyucu kitlesine ve etkileşimlere göre revize etmeye başlamıştır.

Basının etkileri konusunda yapılan araştırmalara göre şiddet gösteriminin saldırgan tutumlar üzerinde doğrudan ve dolaylı özendirici nitelikte etkileri olduğunu ortaya koymuştur. Özellikle kadınlara yönelik şiddetin yaygınlaşmasında

bu konularda yayınlanan haberlerin hatalı aktarımının etkili olduğu düşünülmektedir.

Türkiye’de kadın cinayetlerinin görsel ve yazılı basında görünürlüğü son yıllarda artış göstermektedir. Bu bağlamda medyada artan bu görünürlük bazen etik dışı olabilmektedir. Elbette ki etik dışı haberciliğin oluşmasında çeşitli dinamikler etki etmektedir. Günümüzde genel kriterler olsa bile her gazete aldığı pozisyona ve yayın politikasına göre kendi etik kurallarını belirlemektedir. Fakat gazeteler hem genel etik kurallarını hem de kendi belirledikleri etik kuralları bazen çiğnemektedirler.

3.2. Kadının Magazinsel Sunuluşu, Reklam ve Etik Sorunlar

1980 askerî müdahalesinden sonra Türk basınında yeni bir dönem başlamıştır. Siyasal içerikli haberlerin okuyucu tarafından az tercih edilir olması Türk basınının önemli bir bölümünün reklam ve magazin içeriği yoğun haberleri tercih etmesine neden olmuştur. Türkiye’de 1990’lardan sonra özel televizyon yayıncılığının da başlaması, yayın içeriklerini ve sunum şekillerini tamamen değiştirmiştir. Özellikle özel televizyonların daha çok sansasyon yaratmak, rating yükseltmek uğruna ekranlara ve manşetlere taşınması sonucunda, toplumda bir kanıksama süreci başlamıştır. Burada yayıncılar “kamu yararı” ve “sosyal sorumluluk” bilincini gözetmeden yanlış bir yayın politikası izlemeye devam etmiştir. Günümüzde bu durum daha da büyük oranlara ulaşmış durumdadır.

Haber bültenlerinin yarısı kadına, hayvana, doğaya şiddeti ve katliamı içerirken, sokak ortasında dövülen, bıçaklanan ve öldürülen kadınların görüntüleri günlerce ve çok sayıda tekrarlarla arka arkaya verilmektedir. Gerçeğin peşinde içerikli araştırma programlarında kadın zorla evlendirilen, kaçırılan, alıkonulan, dolandırılan zavallı halleriyle anlatılırken, sözde yemek programları aracılığı ile sokak çatışmalarından çıkma, şımarık, beceriksiz kadınların katılımıyla kadının kişiliği iyice “aşağılanmakta”dır. Özellikle gelin-kaynana içerikli programlarda yine kadın aşağılanmakta, rating oranlarını yükseltmek adına kadınlar birbiriyle seviyesizce kavga etmektedirler.

Bu programlardaki izleyici yanıltması zamanla gerçeğin nerede başlayıp nerede bittiğini, oyunun başının ve sonunun tahmin edilemediği karmaşık ve kalitesiz tartışmalarla sürdürüldüğünü görmekteyiz. Kadının magazinsel ve reklam ağırlıklı programlara malzeme olması, gerçek hayattaki değerlerinin sorgulanmasına neden olmaktadır. Kadın değersizleştirilerek, toplum nazarında “gereksiz” bir canlı olarak beynlere kazınmaktadır.

Yayın organlarının reklam saatlerinde ise kadın, ürünlerin pazarlanmasının ve satışının kolaylaşmasına yarayan birer satış elemanı, bir satışa sunulan “mal” gibi aktarılmaktadır.

Bu durum yayınların “etik” açıdan sorgulanmasında gündeme taşınmaktadır. Çünkü günümüzde genel kriterler olsa bile çok sayıda gazete bu kriterlere uymamaktadır ve etik açıdan belirlenmiş tüm kurallar çiğnenmektedir. Bunun en önemli nedeni de “kâr” gütmeye ve daha çok “tıklama” alabilmektir. Bazen de gazeteler farkında olmadan da “etik dışı” durumlar oluşturabilmektedir. “Kamu yararı” adı altında yapılan etik dışılık en çok rastlananlar arasındadır. Oysa “kamu yararı” olgusu hem gazeteciler, hem de akademisyenler arasında tartışmaya açık bir konudur. Zira özellikle kadın cinayetleri medyaya yansıtılırken “kamu yararı”nın olup olmadığı yanı sıra “kadınların medyada temsili nasıl olmalıdır” gibi sorular da gündeme gelmektedir (Girgin, 2003).

3.3. Kadına ve Kadın Cinayetlerine Yönelik Haber Aktarım Dili

Toplumumuzun önemli bir kesimini bütün insanlığın yarısını oluşturan ancak bugüne kadar çeşitli olumsuz uygulamalarla sadece cinsiyetleri dolayısıyla zorluklarla karşı karşıya kalan kadınların toplumsal düzeylerinin mutlaka geliştirilmesi gerekmektedir. Bu aslında sadece kadınların sorumluluğu değil, erkek bireylerin de sorumludur. Medyada kadına karşı ayırıcı dilin azaltılmasını sağlamamız gerekmektedir.

Medya sektörü de teknolojiyle birlikte dönüşüyor. Fakat gazetenin bayilerden satın alındığı zamanlarda okuyucuların yüzde 80 hatta yüzde 90'ının erkeklerden oluştuğu görülmektedir. Kadın okuyucu da elbette vardır. Ancak çoğunluk erkekler için üretilen ürün şeklinde karşımıza çıkar. Dolayısıyla da erkeklerin satın alma davranışlarına göre gazetenin içeriği şekillenmektedir. Genellikle “orta sayfa güzeli” basımlarının mantığı da buna dayanmaktadır.

Kadını toplumsal olarak ikinci plana iten anlayışla mücadelede sorumluluk içeriği ve anlam üretimi öncelikle medya çalışanlarına düşmektedir. Yazıları ya da üretilen her sözcüğün yan anlamları üzerinde de düşünebilmek çok önemlidir. Ayırıcı dilin önüne geçebilmenin yolu da bu sorumluluktan geçmektedir.

Kadın cinayeti aktarımı dili üzerine belirlenen bazı dil yanlışının yapıldığı örnekler (Yeğen, 2014):

(1)- Yanlış Gerekçeleştirme

Kadının bulunduğu durumu suçlayan ve bu durumu bir korku nesnesine dönüştürerek yanlış gerekçelendiren haberlerin yapılmaması gerekir. Çünkü failin cinayeti gerçekleştirmesine yönelik sunduğu nedenler bu tür haberlerde öne çıkarılmaktadır. Örneğin “boşanmak isteyen karısını öldürdü”, “Ayrılmak isteyen kız arkadaşına saldırdı”, “Çocuğunu göstermeyen karısını 10 yerinden bıçaklayarak öldürdü” gibi ifadeler bu duruma örnek teşkil etmektedir.

(2)-İnfial Oluşturma-Korku Uyandırma

Dehşet verici, halkta tedirginlik ve korku oluşturabilecek ifadelerle ya da görüntülere yer verilmesi “infial” oluşturma olarak değerlendirilmektedir. Çünkü gazeteler zaman zaman kadın cinayetlerini adli bir vaka olarak sansasyonel ifadelerle sunmaktadır. Örneğin şiddete uğramış ya da cinayete kurban gitmiş kadınların fotoğrafları sansürlenmiş biçimde de olsa kullanılmaktadır. Sansürlenmiş de olsa ceset fotoğraflarının kullanılmaması gerekir. Ayrıca, bu olayın gerçekleşme şeklinin ayrıntılı olarak verilmesi, failin olayı nasıl planladığının detaylı bir şekilde verilmesi okuyucu üzerinde korkuya neden olmaktadır. Bu tür yayınlar kadınları güçsüz ve her an saldırıya açık göstermektedir.

(3)- Sıklık Belirten Kelimeler

“Yine bir kadın cinayeti” gibi söylemler olayın sıklık derecesini belirttiğinden zamanla bu durum insanlar arasında “normalleşme” olarak kabul görmektedir. Öfke niteliğinde de olsa bu ifade, durumu zamanla meşrulaştıracağından, bazı saldırgan hareketleri cesaretlendirecektir.

(4)-Hedef Gösterme

“Erkekler 2019’da 330 kadın öldürdü” , “Her yer suç mahalli”, “yeni tahliye olmuştu”, “Polis memuru ruhsatlı silahıyla öldürdü” gibi ifadeler nefret söylemi uyandıracak bir üslubu kullanmak, hedef gösterme ve nefret dili kullanmaya neden olacaktır.

(5)-Failin Psikolojik Durumunu Ön Plana Çıkarma

Tecavüz eden, öldüren veya şiddet uygulayan erkekleri “psikopat, akıl sağlığı bozuk” ya da “çocukken o da tecavüze uğramış” gibi ifadelerle sunmak da olayı bireyselleştirmede, toplumsal boyutunu göz ardı edip kamusal bir sorun gibi gösterilmesine neden olacaktır.

(6)-Faili Yanlış Tanımlama

Birçok haberde fail ve kurban arasındaki akrabalık ya da yakınlık derecesine dikkat çekilmektedir. “eş, eski eş, sevgili, eski erkek arkadaş” gibi. Bu, durumu meşrulaştıran “aile içi şiddet” gibi kavrama neden olmaktadır. Bu da cinayet haberlerini “normalleştirebilmektedir” doğal olarak olayın önemini de azaltmaktadır.

(7)-Kurban Hikayesi-Suçlu Hikayesi

Hazırlanan haberde cinayette yaşamını yitiren kurbanın hayat hikayesi yerine suçlunun hikayesine ağırlık vermek de yanlış bir yaklaşımdır.

Çünkü bu onu kahramanlaştırmak demektir. Faille empati oluşturmaya da neden olan bu durum ileride örnek teşkil edecektir.

(8)-Haber Görseli Tercih

Kadın cinayetleri, şiddet ya da tecavüz gibi olaylar haberleştirilirken olay yeri, suç aleti, mağdurun kanlı ve yaralı görüntüleri, özellikle ceset fotoğrafları ve failin gülümseyen hallerinin görsel olarak kesinlikle kullanılmaması gerekir. Ayrıca, kamu yararı olmadığı sürece cinsel saldırının mağdurları da görüntülü olarak verilmemelidir. Çünkü bu infiale neden olabilir.

4. 8 mart dünya kadınlar günü haber içeriklerinin analizi

4.1. Tarihsel Süreçte 8 Mart Dünya Kadınlar Günü

Dünya Kadınlar Günü ya da Dünya Emekçi Kadınlar Günü olarak da bilinen 8 Mart Birleşmiş Milletler Tarafından tanımlanmış uluslararası bir gündür. İnsan hakları temelinde kadınların siyasi ve sosyal bilincinin geliştirilmesine, ekonomik, siyasi ve sosyal başarılarının kutlanmasına ayrılmış bir tarih olmanın yanında bir “anma” tarihidir de.

8 Mart 1857 tarihinde ABD'nin New York kentinde 40.000 dokuma işçisi daha iyi çalışma koşulları istemiyle bir tekstil fabrikasında greve başlamıştır. 16 saatlik iş günlerinin 10 saate indirilmesi ve ücretlerde artış yapılması talebiyle başlatılan grev işçilerin örgütlediği o güne kadarki yapılmış en büyük kadın eylemlerinden biridir.

Kadınların örgütlediği eylemi durdurmak isteyen polis, kadın işçilere saldırmış, fabrikanın patronlarının da desteği ile binlerce işçi fabrikaya kilitlenmiştir. Bu sırada çıkan yangında işçilerin fabrika önünde kurulan barikatlardan kaçamaması sonucunda 129 kadın işçi can vermiştir. ABD basını bu olaya neredeyse hiç yer vermezken ölen işçilerin cenaze törenine on binlerce insan katılmıştır.

26-27 Ağustos 1910 tarihinde Danimarka'nın Kopenhag kentinde 2. Enternasyonal'e bağlı kadınlar toplantısında (Uluslararası Sosyalist Kadınlar Konferansı) Almanya Sosyal Demokrat Partisi önderlerinden Clova Zetlein 8 Mart 1857 tarihindeki tekstil fabrikası yangınında ölen kadın işçiler anısına 8 Mart'ın “International Women's Day” (Dünya Kadınlar Günü) olarak anılması önerisini getirir ve bu öneri kabul edilir. Tarihin 8 Mart olarak saptanışı 1921'de Moskova'da gerçekleştirilen 3'üncü Uluslararası Kadınlar Konferansı'nda gerçekleşti. Adı da “Dünya Emekçi Kadınlar Günü” olarak belirlendi. 1966'lı yılların sonunda Amerika Birleşik Devletleri'nde de anmaya başlanmasıyla daha da güçlü bir şekilde gündeme gelmiştir. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu 16 Aralık 1977'de “8 Mart Dünya Kadınlar Günü” olarak anılmasını kabul etmiştir. Türkiye'de ise “8 Mart Dünya

Kadınlar Günü” ilk kez 1921 yılında “Emekçi Kadınlar Günü” olarak kutlanmaya başlanmıştır.

4.2. 8 Mart 2022 Dünya Kadınlar Günü Haber İçeriklerinin Analizi

- “BASIN-SEN: Kadınlar krize, şiddete ve savaşa karşı”
- TAK Haber Ajansı

Kısa adı BASIN-SEN olan ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde faaliyet gösteren Basın Emekçileri Sendikası, 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar günü nedeniyle K.K.T.C. Meclisi önünde basın açıklaması yapmıştır. “krize, şiddete, savaşa, sömürüye karşı, insanca ve özgür bir yaşam için, mücadeleyi büyütüyoruz” yazılı pankartlar açılmıştır. Sendika yetkililerinin ve üyelerinin hazır olduğu şekilde verilen haber fotoğraflı bir şekilde yayınlanmıştır.

(TAK) Türk Ajansı Kıbrıs tarafından hazırlanan ve tüm basın kuruluşlarına servis edilen haberin içeriğinde ise K.K.T.C. Meclisi önünün neden seçildiği vurgulanırken şu anki “meclisin yüzde 70’inin erkeklerden oluştuğu”, “yeni kurulan hükümet kabinesinin tamamının erkeklerden oluştuğu” Mart’ta yeni seçilen meclis başkanının dahi “erkek” olduğuna dikkat çekilmektedir.

Haberin devam eden içeriğinde ise “kadın istihdamının önündeki engellerin kaldırılması”, “ücretsiz kreş, hasta ve yaşlı bakımevlerinin planlanması”, “emekçi kadınların üzerindeki yüklerin hafifletilmesi” adına “emzirme odalarının oluşturulması”, “emekçi annelerin süt izni haklarından taviz verilmemesi” ve “ebeveyn izninin yasallaştırılması”, “ayırımcılığın”, “tecavüz, istismar, kadın cinayetleri ve mobbing’in önüne geçilmesi” talepleri ön plana çıkarılarak verilmiştir. “İnsanlık suçu olan seks köleliğine son verilmesi” talebi ise daha da öne çıkarılarak aktarılan taleplerden oluşmuştur.

Sendikanın açıklamasından yola çıkarak haber içeriğinde öne çıkarılan bir başka konu ise basın alanında görev yapan kadınların haklarıdır. Haberde “Basın emekçisi kadınlar, iş yerlerinde her türlü şiddete maruz kalıyor. Özgürce konuşamıyor, yazamıyor. Basın emekçisi kadınlar, hayatın her alanında ayrımcılığa uğruyor” şeklinde aktarılmıştır. Toplumda kadının maruz kaldığı olumsuzlukların tek tek tekrarlanarak verildiği haberde sendikanın açıklamasına geniş yer verilerek, bu haksızlık ve sömürüye karşı ortak verilecek savaş ve mücadele de vurgulu şekilde dile getirilmiştir.

8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nün anlam ve önemine uygun verilen haberde, geçmişte bu alanda can verenlere ve günümüzde mağdur kalanları anma bağlamında bir söylem yer almazken “haksızlıklara” karşı olduklarını vurgulayan bilgilere daha çok yer verilmiştir. Haber daha çok sendikanın açıklamasıyla sınırlı kalmıştır.

-“EKONOMİK GÜÇLÜK KADINLARI ŞİDDETLE YAŞAMAYA
MECBUR BIRAKIYOR”
-YENİDÜZEN GAZETESİ

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde yayımlanan bir gazete olan Yenidüzen Gazetesi Fehime Alasya adlı muhabiri aracılığı ile 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'ne özel bir haber çalışması olarak yayın yapmıştır. Ayrıntılı bir araştırma ve röportajla desteklenen haberde ilk olarak Lefkoşa Belediyesi bünyesinde yer alan “Kadın Sığınma Evi”nden söz edilmektedir. Her yıl 120 civarında kadının dıştan destek aldığı belirtilen haberde, şu an için Sığınma Evi'nde barınan 8 kadın ve 6 çocuğun bulunduğu anlatılmaktadır.

Pandemiyle birlikte sürekli bir artış grafiğinde olan ekonomik sıkıntıların “kadına şiddeti artırdığına” dikkat çeken gazete Devlet desteğinin de yetersizliğine işaret etmektedir. Bu yetersizlik yüzünden çoğu zaman şiddet ortamının olduğu yere aç kalmamak ve çocuğa bakabilmek uğruna geri dönmek zorunda kaldığı da dile getirilmektedir.

LTB Kadın Sığınma Evi Sorumlusu Sibel Demirpence, Sığınma Evi Avukatı Çise Atlas, K.K.T.C. İş Kadınları Derneği Yönetim Kurulu Başkanı Selin Candemir ve Sosyolog Çağla Elektrikçi ile 8 Mart Dünya Kadınlar Gününe özel yapılmış röportajların da yer aldığı haberde, kadınların yaşadığı en büyük sorunlar röportaj yapılanların gözünden ayrıntılı şekilde aktarılmaktadır. Her biri alanına hakim ve uzman olan bu kişilerin en çok öne çıkardıkları sorunlar ise şöyle: “-ekonomik sorunlar: daha düşük ücretle çalışan kadınların yaşamlarını idame ettiremedikleri, - Ekonomik sorunların ve işsizliğin artmasının aile içi şiddeti de artırdığı, -çalışan, üreten, alanında uzman birçok kadın olmasına rağmen, bunun görünürde kaldığı, - toplum nüfusunun yarısını kadınların oluşturmasına rağmen, kadının, ayrımcılığa, baskılanmaya ve ötekileştirilmeye yoğun bir şekilde maruz kalmaktadır.

Yenidüzen gazetesi günümüzdeki kadının yaşadığı ortamı ve şartları tarafsız bir dille ve farklı görüşten insanlarla ayrıntılı bir şekilde dile getirirken, haberinde habere konu olan 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nün nedenlerine değinmeyip “anma” gerektiren noktalara hiç değinilmemiştir.

-“ÜLKEDE GÜNDE 3 KADIN ŞİDDET İHBARINDA BULUNUYOR”
-YENİBAKIŞ GAZETESİ

Yenibakış gazetesinin yanı sıra tüm basın organlarında yer verilen haber K.K.T.C. Polis Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanmıştır. Müdürlük, kadına karşı şiddetle Mücadele Birimi” ve “ALO 183 Kadına Yönelik Şiddeti İhbar Hattı” verilerinin de kamuoyuyla paylaşımını hedefleyerek hazırladıkları haberde, “her gün 3 kadın şiddet ihbarında bulunuyor” başlığıyla veriler paylaşılmıştır. Alo 183 hattına 2019’da 71, 2020’de 42, 2021’de 35 kadın başvuruda bulunurken Polis Genel Müdürlüğü Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Birimi”ne ise 2019’da bin 47, 2020’de bin 58, 2021’de bin 64 kadının başvurduğu görülmüştür.

Haber içeriğinde en dikkat çeken özellik ALO 183’ü arayan kadınların oranının yıllara göre giderek artması. Fakat bunun nedenleri hakkında haber içeriğinde ek bilgi verilmemektedir. Sadece “şiddet gören kadınlar susmasın” başlığı ile kadınlara seslenen haberde “dönemin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı aracılığıyla” çözümü yalnız aramayın” uyarısına dikkat çekilmektedir.

Bu haberin içeriğinde dikkat çeken bir başka uyarı ise “şiddet ve istismar mağduru kadınlara da adli yardım” yapıldığıdır. Görüldüğü üzere haber iki ayrı kamu kurumunun yaptıkları konusunda bilgilendirme niteliğindedir ve 8 Mart Dünya Kadınlar Günü bu amaçla seçilmiştir. Günün amacı ve öncesi hakkında ek bir bilgi içeriği yoktur. Ayrıca verilen bilgilerdeki “geçtiğimiz yıl 1064 kadın “şiddet” mağduru ve bu konuda başvuruda bulundu” ifadesinde şiddetin şekli verilmemiştir (ör:darp, tehdit, rahatsızlık ve telefonla taciz vb).

-“4 YILDA 3423 KADINA ŞİDDET”
-YENİDÜZEN GAZETESİ

8 Mart Dünya Kadınlar Günü’nde arka arkaya yayınlar yapan Yenidüzen gazetesi muhabiri Ayşe Güler aracılığı ile resmî verilerden oluşan bir çalışma yayınlamıştır. Haber içeriğinde her geçen yıl kadına karşı şiddetin arttığı resmî veriler üzerinden açıklanmaktadır. 25 Kasım 2018- 28 Şubat 2022 aralığında toplam 3 bin 423 “şiddet” şikayetinin bildirildiği ifade edilen haber içeriğinde 2022’nin ilk 2 ayında ise 151 şiddet şikayetinin yapıldığı duyurulmaktadır.

Şiddetin bölgelere göre dağılımında ise Lefkoşa’nın başı çektiği görülmektedir. Resmî verilere göre: ilk 2 ayda Lefkoşa’dan 51, Mağusa’dan 40, Girne’den 38, İskele’den 15 ve Güzelyurt’tan 7 şikayet yapıldığı kayıtlara geçmiştir. Sadece verilerle desteklenen haber içeriğinin farklı bilgilerle desteklenmediği ve uluslararası oranlardan ise hiç veri aktarılmadığı görülmektedir.

-“BAŞBAKAN DR. FAİZ SUCUOĞLU’NUN DÜNYA KADINLAR GÜNÜ AÇIKLAMASI”

-KIBRIS GAZETESİ

Kıbrıs gazetesi 8 Mart 2022’de Başbakan olan Faiz Sucuoğlu’nun basın açıklamasını manşetine alarak haberini yayınlamıştır. Başbakan’ın fotoğrafı eşliğinde verilen haberde “kadınlara tanınan haklar hatırlanmalı ve kadının toplumdaki yeri bir değil her gün hatırlanmalı” şeklindeki ifadeleri öne çıkarılmaktadır.

Daha çok kadınlara verilen vaatlerden oluşan haber içeriğinde “8 Mart’ın evrensel boyuttaki öneminin” arttığına vurgu yapılmaktadır.

Gazetenin birinci sayfasının önemli bir bölümü Başbakan’ın bu açıklamasına ayrılmış durumdadır. Haberde dikkat çeken bir başka özellik ise yönetimde söz sahibi olan Sucuoğlu’nun “8 Mart’ın başı başına “farkındalık” yaratma amacıyla belirlenmiş olsa da Kıbrıs Türk halkının toplumsal ve manevi değerleri içerisinde kadının eşitliği bir günle sınırlandırılmaz. Kadınların her türlü şiddetten uzak, huzurlu bir toplumda yaşayabilecekleri ortamı sağlamak görevimizdir” şeklindeki ifadeleridir. Gazete de bu kısımları dikkat çekici bir şekilde okuyucularına iletmiştir. Vaatlerin yerine getirilip getirilmeyeceği zamanla ortaya çıkacaktır.

Gazete “8 Mart Dünya Kadınlar Günü” nedeniyle etkinlik düzenleyen ya da mesaj veren kurum ve kuruluşların açıklamalarına ağırlıklı bir şekilde yer vermiştir.

-“BM 8 MART DÜNYA EMEKÇİ KADINLAR GÜNÜ DOLAYISIYLA, 12 MART’TA ETKİNLİK DÜZENLİYOR”

-KIBRIS POSTASI GAZETESİ

Kıbrıs Postası gazetesi ülke içinde yapılacak etkinlikler yerine Birleşmiş Milletlerin (BM) 8 Mart nedeniyle düzenlediği “iki toplumlu” etkinliği ön plana çıkarmıştır. BM Genel Sekreteri’nin Kıbrıs Özel Temsilcisi ve Kıbrıs’taki BM Barış Gücü (UNFICYP) Misyon Şefi Colin Stewart’ın fotoğraflı açıklamasıyla verilen haber içeriğinde “kadınlar yürüyüşü ve sohbeti” konu edilmektedir. Ada’nın her iki tarafından kadınların katılacağı bu etkinlikler dikkat çekici bir şekilde yayınlanmaktadır.

Yine aynı gazetede kısa adı GİKAD olan Kıbrıs Türk Girişimci Kadınlar Derneği de 8 Mart nedeniyle öne çıkan nitelikte fotoğraf ve açıklamayla yer bulmuştur. Haberde Dernek Başkanı İçim :Çağın Kavuklu “etkinlikte kadınların son nefeslerine kadar mücadele ettiklerini ve bin kez düşse de bin kez ayağa kalkabilecek güçte olduğunu vurgulamaktadır. “Kadına Dair Her Şey “ konu başlıklı bu etkinliğe “motivasyon etkinliği” adı verilmiştir.

Gazete 8 Mart tarihine ilişkin diğer etkinliklere de haber olarak yer vermekle yetinmiş olup, kendisi bu konuda bilgilendirici, araştırmaya dayalı özel haber niteliğinde bir çalışmaya yer vermemiştir.

-“8 MART DÜNYA KADINLAR GÜNÜ NEDEN KUTLANIYOR
-HABER KIBRIS

Gazete siyasilerin, kurum ve kuruluşların bugüne ait açıklamalarına haber olarak yer verirken, özel haber niteliğinde başlıkta yer aldığı şeklinde habere de yer vermiştir. Eylem görüntülerinin yer aldığı birden fazla fotoğrafla desteklenerek verilen haberde “8 mart” tarihinin doğuşu, nedenleri ve bugünkü durumu ağırlıklı olarak işlenmektedir. Bilgilendirme ağırlıklı bu habere ek olarak gazete, çoğu siyasi parti, kişiler, sivil toplum örgütleri tarafından yayınlanan mesajlara da yer vermektedir.

-“8 MART DÜNYA EMEKÇİ KADINLAR GÜNÜNDE TÜRKİYE’Yİ
UTANDIRAN TABLO”
-CUMHURİYET GAZETESİ

Türkiye’de yayımlanan gazete 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü nedeniyle özel bir başlık ve bir araştırma hazırlamıştır. Kadınların eylem fotoğrafları eşliğinde verilen haberde “İstanbul Sözleşmesi”niden çekilen Türkiye’de kadın cinayetlerinin arttığı vurgulanmaktadır. Haber içeriğinde ise o tarihten bugüne geçen yaklaşık bir yıllık süreçte 278 kadının katledildiği anlatılırken, şüpheli şekilde ölenlerin sayısının da öldürülenlere “yaklaştığı” ifade edilmektedir. Kadınların “koruma” talebinin ise yüzde 144 oranında artış gösterdiği vurgulanmaktadır.

Gazetenin özel araştırma sonucuna göre 20 yılda 7 bin 990 kadın öldürülmüş, cinsiyet eşitsizliği her geçen yıla göre katlanarak artmış ve kadın işsizlerin oranı ise yüzde 13,7 oranında artış göstermiştir. Olumsuzlukların ağırlıklı olarak öne çıkarıldığı bu haberde “8 Mart” tarihinin nedenlerine ve tarihi süreçteki yerine hiç değinilmemiştir. Ancak aynı günkü gazetenin öne çıkardığı fotoğraflı bir diğer haber ise “İzmir’de 8 Mart yürüyüşü: Kadınlar direndi, polis barikatı kalktı” başlığı ile verilmiştir. Gün nedeniyle yapılan eyleme geniş yer verilmiş, haberin içeriğinde ise ağırlıklı olarak direnen kadınlar ile polis arasındaki diyaloglar öne çıkarılmıştır.

-“8 MART'TA EŞİNİ ÖLDÜREN KOCA: ÇOCUKLARIMI VERMEK İSTEMEYİNCE BIÇAKLADIM”
-HÜRRİYET GAZETESİ

Türkiye’de yayınlanan Hürriyet gazetesi 8 Mart’ta öldürülen Afganistan uyruklu bir kadının haberine yer vermiştir. Olay yerinden fotoğraflarla desteklenen haberde 30 yaşında, 3 çocuk annesi Marziye Salehzade’nin boşanma aşamasındaki eşi tarafından öldürülmesi yer almaktadır. Konya Meram’da gerçekleşen olayda cinayeti işleyen koca “sevgilisi olduğunu biliyordum. Birlikte yaşamaya başladıklarını öğrenince 3 çocuğumu almaya gittim. Verme istemeyince tartıştık, bıçakladım” şeklinde ifade vermektedir.

Çalıştığı kuaför dükkanı içinde 6 yerinden bıçaklanarak öldürülen kadına kimsenin yardım etmemesi son derece düşündürücü ve üzücü bir durumdur. Olayın 8 Mart tarihinde gerçekleşmesi de ayrı bir ironidir. Çocuklarını vermediği için canından olan kadının hikayesi ve cinayeti gazete sayfalarını haber olarak doldururken, cinayeti işleyen erkeğin yapısına, olayın gerekçelerine ve ortamın kadına neden sahip çıkmadığına dair bilgi yer almaması da meslek etiği açısından sorgulanması gereken bir durumdur.

5. Sonuç

8 Mart tarihli kimine göre 1857’de yanarak ölen kadınların ve o olayda direnen tekstil işçilerinin anıldığı, hatırlandığı bir tarihten, kimilerine göre ise kadına yönelik haksızlıkların, adaletsizliklerin ve şiddet ile ölümlerin gündeme taşındığı bir tarihtir. Siyasilerin vaatler verdiği kurum, kuruluş ve sivil toplum örgütlerinin “temenni”de buldukları önemli tarihler arasındadır.

Mustafa Kemal Atatürk’e göre “bir toplum, bir millet erkek ve kadın denilen iki cins insandan meydana gelir. Mümkün müdür ki bir toplumun yarısı topraklara zincirlerle bağlı kaldıkça diğer bir kısmı göklere yükselebilir.” Kadının ve erkeğin eşit birer bütün olduğuna vurgu yapılan bu sözler ne yazık ki uygulamada hayata geçirilemiyor. Dünyada yaygın bir görüşe halen uyulmakta ve hatalar takip edilmektedir. Erkek çocuğun kız çocuğuna tercih edilmesi yüzünden ya doğar doğmaz öldürülmüşler ya da erkek kardeşleri ve babalarıyla eşit derecede gıda ve tıbbi olanaklara ulaşamamışlardır.

Küresel bağlamda, yapılan araştırmalara göre 15-45 yaş arası kadınlar erkek şiddeti sonucu hayatını kaybetmektedir. En az 3 kadından biri dövülmüş, cinsel ilişkiye zorlanmış ya da (en yakınları dahil) tecavüz ve kötü davranışa maruz kalmıştır. Ev içi şiddet, bölge, kültür, etnik köken, eğitim, sınıf ve din ne olursa olsun kadına karşı en yaygın suiistimal şeklindedir.

Basın haberin sadece verilifi ve gündemi ne kadar etkilediği ile ilgileniyor. Bilgilendirme, kamuoyu oluşturma ve yasal haklar konusunda duyarsız davranmaktadır.

Açıklama bildirimi

Bu çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.

İletişim

E-mail: nerimansaygili@gau.edu.tr

Kaynakça:

- Aziz, A. (2013) “Radyo ve Televizyon Yayıncılığı”, Hiperlink Yayınları, İstanbul.
- Dökmen, Ü (1999), “İletişim Çalışmaları ve Empati”, Sistem Yayınları, İstanbul.
- Girgin, A (2003), “Yazılı Basında Haber ve Habercilik Etik’i “, İnkılap Kitabevi, İstanbul.
- Güler, R (2017), “Güç ve İkna Sanatı Stratejik İletişim, İhtimal Dergisi, Yayınevi, Ankara.
- İnceoğlu, Y. (1998), “Medya ve Toplum”, Der Yayınları, İstanbul.
- Karabulut, B. (2014), “Algı Yönetimi”, Alfa Yayınları, İstanbul.
- Karaca, M. ve Çakı, C. (2018), “İletişim ve Propaganda”, Eğitim Yayınevi, Konya.
- Tekinalp, Ş. (2003) “Camera Obscura’dan Synopticon’a Radyo ve Televizyon”, Der yayınları, İstanbul.
- Tutar, H. (2003), “Örgütsel İletişim”, Seçkin Yayınları, Ankara.
- Yeğen, C. (2014), “İnternet Haberciliğinde Kadın Cinayetlerinin Sunumu, Posta Gazetesi Örneği, “The Turkish Online Journal of Design, Art And Communication, Cilt 4. Sayı: 3
<http://www.basin-is.com.tr>, 10 Mart 2022
- Zafer, C. (2021), “Sosyal Medya ve Toplum”, Literatür yayınları, İstanbul.

Makaleni böyle alıntılalım: SAYGILI Neriman . Türk basınında kadının sunuluşu ve algı: 8 mart dünya Kadınlar günü haber içeriklerinin analizi. Bilim ve İnovatif Teknolojiler Dergisi. Numara 25, 2023. pp..51-69. DOI: 10.30546/2616-4418.25.2023.51

SUMMARY

Presentation and perception of women in the Turkish press: Analysis of the news content on 8 March International Women's Day

Neriman SAYGILI

Girne American University, The Turkish Republic of Northern Cyprus

Today, as in the past, the main material of both written and visual and audio media is tabloid and dramatic news that can find readers and viewers. The main element of this news is women. The way women are presented is an effective issue both in changing perceptions and in creating material for the capitalist system. Today, when social media is effective, women are the most successful visual material in directing perceptions with the way they are presented. Perception management strategies have an important role in the manipulation of information for the sake of certain interests and using it to direct the target audience. More reading of the news, more sales of the newspaper, and more watching of the news will further increase the rate of watching the channel.

On the other hand, since it will break “click” records in social media, the presentation of women's news is always presented in a way that is sexually oriented, with images of violence, and with its "poor" aspect, which will benefit greatly from their suffering. March 8, International Women's Day, chosen as an example of analysis, was chosen as "normal news" in some media, which reported that they were killed or threatened for inhumane reasons such as violence, rape, and harassment, and in some media outlets, ignoring the true meaning of March 8 and selling and advertising. It is observed that the sale of products that are thought to delight women, from jewelry to household appliances, is used as an opportunity in order to increase their income.

In this study, the analysis of the news contents published in the Turkish press on March 8, 2022, International Women's Day will be included. In the name of creating a perception, the way women are presented, the style of discourse, and the public that is desired to be created will be examined with new samples on the relevant subject.

Keywords: Presentation of Women, Perception, and 8 March International Women's Day

РЕЗЮМЕ

Презентация и восприятие женщин в Турецкой прессе: Анализ информационного содержания к международному женскому дню 8 марта

Нериман Сайгили
Американский университет Гирне, Турецкая Республика
Северного Кипра

Сегодня, как и прежде, основным материалом как письменных, так и визуальных и аудиомедиа являются бульварные и драматические новости, способные найти читателей и зрителей. Главный элемент этой новости – женщины. То, как представлены женщины, является эффективным вопросом как для изменения восприятия, так и для создания материала для капиталистической системы.

Сегодня, когда социальные сети эффективны, женщины являются наиболее успешным визуальным материалом для управления восприятием с помощью того, как они представлены. Стратегии управления восприятием играют важную роль в использовании информации ради определенных интересов и направления целевой аудитории. Поскольку новости читаются дальше, чем больше продаж газеты, тем больше мониторинг новостей увеличит скорость просмотра канала, а записи «Клик» побивают записи в социальных сетях, а также присутствие женских новостей всегда будет очень увлажнен с помощью сексуального взвешенного, видео насилия и «плохим» аспектом на фигуре.

В это исследование будет включен анализ содержания новостей, опубликованных в турецкой прессе 8 марта 2022 года в Международный женский день.

Во имя создания восприятия способ представления женщин, стиль дискурса и публика, которую желательно создать, будут изучены с образцами новостей по соответствующей теме.

Ключевые слова: Презентация женщин, Восприятие и Международный женский день 8 марта